

Ospeflekk – en lite kjent klimavinner?

Ospeflekk er en forholdsvis ukjent skadegjører som i forrige århundre bare var rapportert noen få ganger i Norge. De siste 10 årene har det imidlertid skjedd en eksplosjonsartet oppblomstring, noe som kan skyldes endringer i klima. Og soppen ser ut til å spre seg til nye områder.

Ospeblad angrepet av ospeflekk. Foto: Siri Bjoner

AV HALVOR SOLHEIM OG SIRI BJONER

Ospeflekk har levd i skyggen av den mer kjente ospeskurvsoppen som lager lignende skader på blad hos vanlig osp. I eldre litteratur er ospeflekk nevnt fra noen få steder i Norge, og bare noen få eldre herbariebelegg er kjent. I en norsk artikkel om parasittære sopper på ospeblad fra 1960-tallet ble ikke ospeflekk nevnt. Det er lite informasjon om soppen også ellers i Europa. Den er blitt behandlet sammen med andre mindre kjente mikrosopper nå og da, særlig i eldre sopplitteratur, og under mange forskjellige navn. Kun to større arbeider om soppen er kjent, det ene fra Frankrike, det andre fra Finland. I begge studiene har soppens biologi blitt studert med særlig vekt på koblingen mellom det kjønnna og ukjønnna stadiet. Soppen er trolig vidt utbredt i ospeskoger i Europa, og kanskje også i Asia hvor den blant annet er kjent fra India og Pakistan.

Soppens biologi er ikke fullt ut kjent, men den har to stadier. Det ukjønnna stadiet (*Asteroma frondi-*

cola) fins på ospeblad fra sensommeren av, mens det kjønnna stadiet (*Linospora ceuthocarpa*) dannes på nedfalne blad neste vår/forsommer. De første symptomer kan en se fra juli med små eller store flekker på bladene. Disse er mørke i kantene, men er ellers brunaktige eller gråbrune. I disse skadde områdene dannes det etter hvert små mørke flekker, såkalte acervuli, hvor det produseres konidiesporer. Om disse har en betydning i en videre spredning av sjukdommen er ikke kjent. Sterkt angrepne blad faller av opp til en måned før normal bladfelling. Om våren og forsommeren dannes det kjønnna stadiet på nedfalne blad, og sporer derfra infiserer grønne, friske ospeblad.

Ospeflekk er underkjent, særlig i nyere tid. Selv i større verk som omhandlet «stort og smått» innen skadesopp på trær mangler det omtale av den. I Norge har den også vært lite kjent, men fra rundt århundreskiftet var den plutselig til stede i mange ospebestand i Oslofjord-

området opp til ca. 200 moh. I 2002 ble den funnet ned til Kristiansand. I 2004 ble den funnet videre vestover i Vest-Agder til Lyngdal, og i 2006 ble den funnet så langt vest som Flekkefjord. Senere er den også funnet i Rogaland, og vi har gjort funn opp til ca. 400 moh. Men vi har ikke gjort regelmessige registreringer de siste årene. Det er trolig klimaendringer som er årsaken til den voldsomme oppblomstringen, men vi kan ikke være sikre da den har vært lite påaktet, og en kjenner for dårlig hva som påvirker infeksjoner.

At ospeflekk har vært lite påaktet skyldes trolig at den skader bladene nokså sent i sesongen, og at det ikke har vært sterke angrep. Dens opptreden i Norge det siste 10-året har vært såpass omfattende i enkelte ospebestand at det trolig har påvirket tilveksten. At produksjonen minsker på sensommeren og høsten gjør at trærne kan få problemer med innvintringen, og dermed også lettere utsettes for frostskaider i vinterkvilen.